

G. Bujak, Parafie w diecezji kieleckiej i ich obsada w okresie międzywojennym (1918-1939), Kielce 2009, ss. 179.

Streszczenie

W odniesieniu do zmian w sieci parafialnej i jej obsadzie w diecezji kieleckiej, w latach 1918-1939, można wyróżnić dwa okresy. Datą przełomową był rok 1925, w którym w wyniku konkordatu uległy zmianie granice diecezji kieleckiej. Do roku 1925 parafie powstawały najczęściej w Zagłębiu Dąbrowskim i okolicach Kielc, dwóch najludniejszych obszarach diecezji. Po roku 1925 trwał rozwój sieci w rejonie Kielc, które po odłączeniu Zagłębia Dąbrowskiego zostały terenem o największej liczbie wiernych. Równocześnie dokonywał się podział i tworzenie nowych parafii tam gdzie okręgi parafialne były najbardziej rozległe.

Przyczyną zmian w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości było dążenie do nadrobienia znacznych opóźnień w objęciu opieką duszpasterską wiernych w rozwijającym się dynamicznie Zagłębiu. Było to o tyle ważne, że wzrost ludności na tym terenie odbywał się głównie w wyniku migracji. Do Zagłębia, za chlebem napływali wierni z różnych terenów o zróżnicowanym doświadczeniu religijnym i poczuciu przynależności do Kościoła. W środowisku wielkomijskim ich religijność była wystawiona na wiele niebezpieczeństw. Rozwijająca się sieć parafii miała odgrywać istotną rolę w konsolidacji tej dynamicznej społeczności na polu religijnym i kościelnym. Cechą charakterystyczną większości parafii powstających po roku 1925 było to, że stanowiły one niewielkie zwarte obszarowo okręgi, o niewielkiej jedno, lub dwuosobowej obsadzie i liczbie wiernych pozwalającej na zoptymalizowanie oddziaływania duszpasterskiego. Było to odzwierciedleniem nowych tendencji w podejściu do parafialnych struktur duszpasterskich rodzącego się w niepodległej Polsce.

Również w zakresie rozmieszczenia duchowieństwa parafialnego w latach 1918-1939 zaszły istotne zmiany. W okresie międzywojennym ograniczeniu uległo zjawisko uposażania duchowieństwa zatrudnionego poza duszpasterstwem stanowiskami parafialnymi. Kształtował się mechanizm awansów duchowieństwa w tym głównie proboszczów. Doszło do bardziej racjonalnego rozmieszczenia wikariuszy. Ich liczba pozostała wciąż jednak daleka od potrzeb duszpasterskich. Wynikało to z braku księży. Przyczyny tego zjawiska tkwiły jeszcze w okresie zaborów, ale nie bez znaczenia było rozwijanie po 1918 r. nowych form duszpasterstwa angażujących duchownych oraz wzrost liczby księży zatrudnionych na stanowiskach prefektów szkolnych.